

DE SYGE

Forløbsplan: Sygt fattig – folkesundhed og ulighed, 1853- nutiden

Hvilke sammenhænge er der mellem sygdom, fattigdom og folkesundheden? Det skal eleverne undersøge i dette forløb, som tager udgangspunkt i levevilkårene på landet og i byen i slutningen af 1800-tallet. Forløbet er lavet til at kunne bruges som et tværfagligt forløb med dansk, fx i forbindelse med DHO.

Forløbet lægger op til at tage på museum og byvandring i København for at undersøge sammenhængen mellem fattigdom og sygdom i byen. Udover kildekritisk analyse lægger forløbet op til at bruge historiefaglige begreber som historisk empati, synkront/diakront historiesyn, brud/kontinuitet og struktur/aktør.

Modul	Problemformulering og materiale	Sekvenser
1	<p>Overskrift: Samfundet og folkesundheden</p> <p>Problemformulering: Hvordan påvirkede samfundsudviklingen og folkesundheden hinanden i sidste halvdel af 1800-tallet?</p> <p>Lektie: side 7-11</p> <p>Øvrigt materiale: Skema: Hvad er sygdom og hvad kan årsagerne være til sygdom?</p>	<p>Introduktion til forløbet: Hvad er sygdom? Hvad er fattigdom? Inddrag skema. Tag udgangspunkt i elevernes egen viden om sygdomme og deres årsager.</p> <p>Arbejde med lektien, fx med tegneserie, quiz og byt eller quizbattle: Hvordan ændrede samfundet sig i anden halvdel af 1800-tallet og hvilken betydning havde forandringerne for folkesundheden? Kan man sige, at folkesundheden også havde betydning for samfundsudviklingen?</p> <p>Inddrag en kildekritisk analyse af billeder og tabeller. Hvordan kan de bidrage til at besvare problemformuleringen?</p> <p>Inddrag folkesundhedsmodellen. Hvordan jeres viden fra lektien være med til at forklare sammenhængen mellem folkesundhed, sygdom og samfundsudviklingen.</p> <p>Diskussion (fx konsensusøvelse): Er befolkningens sundhed samfundets ansvar eller deres eget ansvar? Hvad var holdningen i midten af 1800-tallet og hvad er jeres egen holdning?</p>
2	<p>Overskrift: Levevilkårene på landet</p>	<p>Hvad lærte vi sidst?</p>

DE SYGE ©FORLAGET COLUMBUS

MÅ DOWNLOADES/PRINTES/KOPIERES I HENHOLD TIL GÆLDENDE TEKST OG NODE-AFTALE.

DE SYGE

	<p>Problemformulering: Hvordan var levevilkårene for det fattige flertal på landet i Danmark i anden halvdel af 1800-tallet, og hvilken betydning havde levevilkårene for folkesundheden?</p> <p>Lektie: Side 25-30</p>	<p>Arbejd med lektien, fx med fokus på ord og begreber. Lav eventuelt en skitse af det barn, i hver især ser for jer og tal om forskelle.</p> <p>Forklar middellevetiden og dens udvikling i anden halvdel af 1800-tallet.</p> <p>Lav kildekritisk analyse af billeder, tabel og kildetekst. Hvilke årsager var der til, at middellevetiden var lavere på landet i Danmark i 1800-tallet end i nutiden?</p>
2.2	<p>Overskrift: Levevilkårene på landet (fortsat)</p> <p>Problemformulering: Den samme som i sidste modul.</p> <p>Øvrigt materiale: Dokumentar: <i>Dengang vi var bønder</i>, afsnit 5</p> <p>Kilde: Maren Vest om livet på landet.</p> <p>Kilde: Theodor Sørensen: <i>Undersøgelse af levevilkårene i husmandsfamilier</i></p>	<p>Hvad lærte vi sidst?</p> <p>Se dokumentaren <i>Dengang vi var bønder</i>. Inddrag begrebet historiebrug. Stemmer bogens og dokumentarens fremstilling af levevilkårene på landet overens?</p> <p>Lav en kildekritisk analyse af Maren Vests selvbiografi og af Theodor Sørensens undersøgelse. Hvordan kan kilderne bidrage til at besvare timens problemformulering?</p> <p>Sammenfatning og diskussion, start evt. med skriveøvelse og kom frem til diskussion: Hvilken en af kilderne fra de sidste to moduler synes du er bedst til at besvare timens problemformulering?</p>
3	<p>Overskrift: Levevilkårene i København med særlig fokus på Peder Madsens Gang</p> <p>Problemformulering: Hvordan var levevilkårene for det fattige flertal i København i anden halvdel af 1800-tallet, og hvilken betydning havde levevilkårene for folkesundheden?</p>	<p>Hvad lærte vi sidst?</p> <p>Arbejd med lektien, gerne med skriveøvelse, tegning, quizbattle eller "ja, nej, forklar".</p> <p>Lav en kildekritisk analyse af tabellen og de to kildetekster. Hvordan kan kilderne bidrage til at besvare timens problemformulering?</p> <p>Diskussion: Var levevilkårene i København bedre eller dårligere end på landet?</p>

DE SYGE

	Lektie: 30-36	
3.2	<p>Overskrift: Død af barndom</p> <p>Hvorfor døde så mange børn i slutningen af 1800-tallet, og hvad gør samfundet for at forhindre det?</p> <p>Lektie: 36-41</p>	<p>Hvad lærte vi sidst? Fx dobbeltcirkel med ord og begreber fra forløbet indtil nu.</p> <p>Arbejd med lektien, fx med skriveøvelse eller opstilling af punkter: Hvad kan vi allerede nu sige om børnedødeligheden i slutningen af 1800-tallet. Inddrag evt. tabellerne på side 29 og 32.</p> <p>Lav en kildekritisk analyse af tabeller, kildetekst (evt. længere uddrag af Maren Vests fortælling): Hvordan kan de bidrage til at besvare timens problemformulering?</p> <p>Vend tilbage til det barn i forestillede jer. Hvorfor var deres tidlige barndom afgørende? Lav stregtegning af børn fra forskellige tider, steder og indkomstgrupper, og vurdér deres chancer for at blive voksne. Præsenter for hinanden.</p>
4	<p>Overskrift: Miniprojekt om levevilkårene i København</p> <p>Problemformulering: Hvordan og hvorfor forandrede levevilkårene sig i slutningen af 1800-tallet, og hvilken betydning havde samfundsforandringerne for folkesundheden (særligt i København)?</p> <p>Lektie: Selvvalgte</p>	<p>Hvad har vi lært indtil nu?</p> <p>Inddrag begreberne årsagsforklaringer, synkront/diakront historiesyn og aktør/struktur og arbejd med forskellige problemstillinger (laves af eleverne eller gives af læreren), fx:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvilke forskelle var der på levevilkårene på landet og i byen omkring år 1900? • Hvilke forskelle og ligheder var der mellem levevilkårene i Peder Madsens Gang og i Lægeforeningens Boliger? • Hvorfor faldt børnedødeligheden i slutningen af 1800-tallet?

DE SYGE

	Øvrigt materiale: Dokumentar: Historien om Danmark. Det svære demokrati (afsnit 9) (se de første ca. 15 minutter)	
5	<p>Overskrift: Koleraen i København</p> <p>Problemformulering: Hvorfor ramte koleraepidemien i København især de fattige?</p> <p>Lektie: 51-52 og 56-60</p>	<p>Hvad lærte vi sidst?</p> <p>Kort introduktion til sygdommen kolera ud fra kapitlets indledning.</p> <p>Arbejd med lektien, fx med quizbattle eller tegning af forskellige scener fra beskrivelser af byen og livet i den.</p> <p>Kildekritisk analyse af kort, billeder, tabeller og kildetekst 10.</p> <p>Konklusion: Besvar problemformuleringen.</p>
5.2	<p>Overskrift: Fattigdommens og koleraens København</p> <p>Problemformulering: Hvordan kan hospitalernes udvikling og sporene fra koleraepidemien ses i nutidens København?</p> <p>Lektie: 19-23</p> <p>Øvrigt materiale: Billeder fra 1800-tallets København</p>	<p>Hvad lærte vi sidst?</p> <p>Arbejde med lektien, fx ud fra forskellige årsagsforklaringer til hospitalets forandring. Inddrag folkesundhedsmodellen og forklar, hvilken rolle henholdsvis lægevidenskaben og samfundet har spillet og spiller på hospitalet.</p> <p>Minifremlæggelser: Eleverne forbereder sig på et 5-10 minutters oplæg om steder i København, der knytter sig til koleraepidemien (evt. delt med læreroplæg)</p> <p>Post 1: Frederiks Hospital Post 2: Almindelig Hospital Post 3: Volden og teltlejrene (Botanisk Have) Post 4: Kommunehospitalet og sygeplejen Post 5: Pjaltborg</p>

DE SYGE ©FORLAGET COLUMBUS

MÅ DOWNLOADES/PRINTES/KOPIERES I HENHOLD TIL GÆLDENDE TEKST OG NODE-AFTALE.

DE SYGE

		Post 6: Pistolstræde (Resterne af Peder Madsens Gang) Post 7: Vandværket (Pumpehuset) Post 8: Lægeforeningens boliger
6-7	Overskrift: Byvandring: Fattigdommens og koleraens København Lektie: 62-65 og 70-73	Byvandring, gerne kombineret med et besøg på Medicinsk Museion og evt. Arbejdermuseet eller Københavns Museum
8	Overskrift: Tuberkulose og fattigdom Problemformulering: Hvad var sammenhængen mellem fattigdom og tuberkulosens udbredelse omkring år 1900? Lektie: side 99-103	Hvad lærte vi sidst? Kort introduktion til sygdommen tuberkulose. Arbejde med lektien: Hvorfor kunne tuberkulose ses som både en konsekvens af og en årsag til fattigdom? Kildekritisk analyse af tabeller og kildeteksterne på side 102 og 104. Hvordan kan analysen bidrage til at besvare timens problemformulering? Inddrag begrebet historisk empati og forklar, hvorfor kolera generelt var en mere frygtet sygdom end tuberkulose i midten af 1800-tallet. Diskutér desuden hvilken af de to sygdomme, I synes er værst.
9	Overskrift: Tuberkulosens bekæmpelse Problemformulering: Hvordan blev tuberkulosen bekæmpet fra begyndelsen af 1900-tallet, og hvilken sammenhæng havde bekæmpelsesstrategien med fattigdommen?	Hvad lærte vi sidst? Arbejde med lektien, fx ved at tegne en plakat, der enten roser eller kritiserer sanatoriebehandlingen.

DE SYGE ©FORLAGET COLUMBUS

MÅ DOWNLOADES/PRINTES/KOPIERES I HENHOLD TIL GÆLDENDE TEKST OG NODE-AFTALE.

DE SYGE

	<p>Lektie: side 103-107</p> <p>Øvrigt materiale: Stiftelsen af Nationalforeningen, 1901</p>	<p>Lav en kildekritisk analyse af Tuberkuloselovene fra 1905 og Holger Rørdams tale ved stiftelsen af Nationalforeningen. Inddrag desuden artiklen fra Social-Demokraten fra sidste modul.</p> <p>Inddrag begrebsparret diakront/synkront historiesyn og stil et spørgsmål, som I undersøger ud fra det ene eller det andet historiesyn.</p> <p>Opstil en diskussion mellem tilhængere og modstandere af offentlig understøttet tuberkulosebehandling. Inddrag begrebet historisk empati.</p>
10	<p>Overskrift: "Den spanske syge"</p> <p>Problemformulering: Hvad var sammenhængen mellem fattigdom og den spanske syge?</p> <p>Lektie: side 85-89</p>	<p>Hvad lærte vi sidst? + kort introduktion til den spanske syge. Inddrag evt. plakaten på side 85</p> <p>Arbejd med lektien, fx med en tegneserie eller "ja, nej, forklar".</p> <p>Kildekritisk analyse af artiklen i Social-Demokraten. Hvordan kan kilden bidrage til at besvare timens problemformulering?</p> <p>Sammenlign influenzaepidemiens udbredelse og samfundets modsvar med koleraepidemien og tuberkulosen. Perspektivér evt. til coronaepidemien. Inddrag begrebsparret bud/kontinuitet. Er udviklingen inden for folkesundheden og samfundets håndtering af sygdomme og epidemier præget af kontinuitet eller brud?</p>
11	<p>Overskrift: Livsstilssygdomme</p> <p>Problemformulering: Hvilken sammenhæng er der mellem folkesundhed og fattigdom i nutidens Danmark?</p>	<p>Hvad har vi lært om sammenhængen mellem fattigdom og sygdom, og om ulighed i sundhed?</p> <p>Hvad vil det sige at være sund, og er der stadig ulighed i sundhed? Skriveøvelse og debat ud fra egne erfaringer.</p>

DE SYGE ©FORLAGET COLUMBUS

MÅ DOWNLOADES/PRINTES/KOPIERES I HENHOLD TIL GÆLDENDE TEKST OG NODE-AFTALE.

DE SYGE

	<p>Lektie: 43-49</p> <p>Øvrigt materiale: Tekstboks: Bestemmer du selv din livsstil?</p>	<p>Arbejd med lektien: Hvad er livsstilssygdomme? Inddrag billeder og figurer.</p> <p>Læs tekstboks og diskutér, evt. som konsensusøvelse: Vælger du selv din livsstil? Og er begrebet livsstilssygdomme mest praktik eller mest problematisk?</p>
12	<p>Overskrift: En syg forskel</p> <p>Lektie: Aktuel artikel eller debat om sundhed.</p> <p>Øvrigt materiale: DR: En syg forskel, afsnit 1</p>	<p>Hvad lærte vi sidst?</p> <p>Lav mindmap over sundhed og truslerne mod den.</p> <p>Afklar sammenhængen og forskellene mellem den enkeltes sundhed og folkesundheden.</p> <p>Se første afsnit af <i>En syg forskel</i>. Hvori består uligheden i sundhed ifølge programmet?</p> <p>Diskussion: Bør vi som samfund mindske uligheden i sundhed, og hvordan skal vi i givet fald gøre det?</p>